

Torbjörn Fängström bor vägg i vägg med exfrun Katja Jahn, som bor vägg i vägg med sin mamma Marja. Foto: Anna Tärnhuvud

Paret flyttade isär – i det egenbyggda drömhuset

Barnen skulle slippa flytta mellan sina separerade föräldrar. Så Katja och Torbjörn byggde ett eget flerfamiljshus och bor nu på samma våningsplan. Vägg i vägg finns mormor. Idén kommer från Tyskland.

Serie | Boende utanför boxen

En serie om nya sätt att bo ihop med andra. Det här är del två av tre.

När separationen var ett faktum visste Katja och Torbjörn att de inte ville flytta isär.

Inte på det traditionella sättet i alla fall. Drömmen var att fortfarande bo i samma hus, men inte i samma lägenhet.

– Separationen var vårt beslut och inte barnens. Därför tyckte vi att vi vuxna skulle ta det ansvaret. Vi började med att skaffa en liten lägenhet som jag och Torbjörn bodde i varannan vecka. Men det var ingen långsiktig lösning, säger hon.

I Tyskland, där Katja kommer från, är det vanligt med så kallade byggemenskaper. De boende är sina egna byggherrar och ges frihet att bygga nytt, anpassat efter deras behov.

– Jag har flera vänner där som har boenden de själva har skräd-

darsytt och låtit bygga, säger hon. Konceptet har vuxit i popularitet de senaste 20 åren.

Katja tänkte att idén kunde passa också hennes situation. För Torbjörn och några grannfamiljer som de umgicks mycket med presenterade hon en hybrid mellan ett svenskt kollektivhus och en tysk byggemenskap med fokus på stora gemensamma utrymmen. Nästan alla gillade planen. Särskilt Torbjörn.

– När man väljer traditionella lösningar efter en separation följer det lite mer av ett färdigt recept. Det här var en okänd väg och tvärsen mot vad mina föräldrar gjorde när de skilde sig när jag var liten, därför var jag kanske extra pigg på att prova den, säger han.

Ett tiotal familjer gick med i projektet, alla med olika person-

lig motivation. Någon ville bo med ett vuxet syskon. Någon annan ville ta med sig gamla föräldrar, och en tredje ville ha en företagslägenhet i direkt anslutning till sitt eget boende.

Katja och Torbjörns tanke var att ha var sin tvåa med sönernas rum emellan. Rummen skulle kunna ”kopplas på” via en dörr till Katjas lägenhet ena veckan, och till Torbjörns lägenhet veckan därpå. Men barnen var inte lika förtjusta i idén.

– Vi var rätt skeptiska i början. Jag bodde i ett område där jag hade alla mina kompisar och jag var inte så ’keen’ på att flytta hit, säger Olle, 16.

När Katja först kontaktade Uppsala kommun sa de nej. Mest på grund av att de inte hade någon erfarenhet av ett liknande bygge, tror hon. Men efter ett studiebesök i Tyskland tänkte kommunen om. Eftersom få liknande byggen hade genomförts i Sverige var Katja och de andra familjerna som gått in i projektet tvungna att

klura ut det mesta på egen hand. Som till exempel vilka avtal som skulle skrivas mellan initiativtagarna, hur en byggprocess går till och hur man hittar en arkitekt.

Men det största problemet visade sig bli finansieringen. Först fick de kalla handen från samtliga banker de kontaktade.

Flerfamiljshus Gården i Uppsala

- **Byggtid:** Elva månader.
- **Byggnad:** Fyra våningar och takterrass.
- **Antal lägenheter:** 27 bostadsrätter, sex hyresrätter, plus en mindre gästlägenhet.
- **Bostadsrätt:** 45 000 kronor per kvm plus 685 kronor per kvm/år i månadsavgift.
- **Hyresrätt:** 1 960 kronor per kvm/år.

Idagsidan

Katja bjuder över sonen, exmannen och sin mamma på rabarberpaj. Alla bor på samma våningsplan.
Foto: Anna Tärnhuvud

Katja Jahn, 54, kommer ursprungligen från Tyskland. Där är det vanligt med så kallade byggemenskaper.
Foto: Anna Tärnhuvud

Olle träffar inte mamma lika ofta när han har sitt rum enbart hos pappa. ”Det är lite tråkigt. Jag går över till henne så ofta jag kan. Vi gör tyskaläxor ihop”, säger han. Foto: Anna Tärnhuvud

Katja bor på 56 kvm och hennes mamma Marja på 60 kvm. Torbjörn och den yngsta sonen Olle bor ihop på 71 kvm medan 20-åriga Samuel har en etta på 21 kvm. Foto: Anna Tärnhuvud

– Det var frustrerande. Man pratar om socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbara boenden men när det väl kommer till kritan tycks det mest handla om vad som innebär minst risk och ger mest avkastning för bankerna, säger Katja.

Till slut gick en av bankerna in och finansierade projektet. Från första mejlet till att de flyttade in i november i fjol gick det sju år. Eftersom byggandet drog ut på tiden hann några grannar hoppa av och äldsta sonen Samuel fylla 20. Han ville nu hellre ha en egen lägenhet. Därför ritades boendet om och Samuel fick istället en egen etta. Lillebror Olle har nu sitt sovrum i pappas trea, som ligger vägg i vägg med Katjas tvåa. Att Olle har sovrummet hos pappa beror på att Torbjörn hade råd med ett större boende. De förändrade förutsättningarna gör dock att Katja nu måste knacka på hos Torbjörn så fort hon vill träffa Olle.

Att leva nära varandra på det här sättet är inte totalt konfliktbefriat. – Jag tycker inte om när Katja stövlar in och hämtar en bilnyckel eller så, men det händer inte så ofta heller, säger Torbjörn. Och jag tycker att det är viktigt att hon lätt kan prata med Olle. Vi försöker fortfarande att få till det på ett bra sätt.

Även Katjas mamma Marja Jahn, 82, bestämde sig under byggprocessen för att haka på. Tidigare bodde hon främst i sitt sommarhus i Tyskland, och hos en väninna när hon var i Sverige. Sedan Marja flyttade in i sin lägenhet bredvid Katja har hon hittat flera nya vänner – och även fått bättre kontakt med barnbarnen.

”**Skulle det komma in en ny partner som inte är bekväm med det här upplägget så får man ta det då.**

Katja Jahn.

– Det är en positiv överraskning att jag träffar barnbarnen så mycket. Framförallt den äldsta kommer in ibland bara för att prata eller för att fråga om det finns lite godis, säger hon. Utöver att Katja och Torbjörn äger en bil ihop är det mest midagsplaner de har kontakt om i vardagen. Barnen är stora nu, vilket innebär få andra praktiska moment att hantera. Ibland äter båda sönerna hos Katja, ibland hos Torbjörn. Ibland äter de allihopa tillsammans.

Även mormor. Men de har bestämt att Olle ska äta middag hos Katja åtminstone en dag i veckan. Och när de lite högljudda tonårskompisarna är på besök har de kommit överens om att de inte ska hänga i Torbjörns lägenhet hela tiden. – Då finns de gemensamma utrymmena på bottenplan där de brukar hänga och spela poker. Och ibland är mormor i sin sommarstuga och då kan de gå över till hennes lägenhet, säger Katja. Vissa känner sig inspirerade, men flera av Torbjörns vänner och bekanta har också ställt sig frågande till konceptet. – Jag kan bli lite trött på alla kommentarer som ”hur ska det fungera?” och ”hur kan du fixa det här?”, säger han.

Även om det finns utmaningar med att bygga och bo så nära sitt ex tycker de ändå att fördelarna med råge överträffar nackdelarna. Den främsta nyckeln till att det har fungerat så väl handlar om tydlig kommunikation. Katja och Torbjörn har varit öppna och diskuterat olika scenarion med varandra. Till exempel om någon av dem skulle träffa en ny partner, eller vilja flytta. – När man träffar en ny kärlek vet man ju aldrig. Kanske blir det imorgon, kanske aldrig. Man måste våga ha en vision om hur ens liv ska vara, säger Katja. Hon tillägger att hon och Tor-

Fakta | Byggemenskaper

■ **Bygg- och bo-**gemenskaper är ”en grupp människor som tillsammans planerar, låter bygga och senare använder en byggnad”. Konceptet har utvecklats starkt de senaste fem åren i Europa. ■ **Sverige.** Åtta projekt fick dela på 3 miljoner kronor i stöd under 2020. För 2021 fanns 4 miljoner kronor. Ansökan görs hos

Boverket. Markanvisning för byggemenskap finns just nu i Ellös, Orust kommun. Numera finns DiverCity där 20 organisationer samverkar för att hjälpa byggemenskaper och kommuner att realisera projekten. ■ **Tyskland.** Många städer och delstater i Tyskland har särskilda program och stöd för byggemenska-

per. München har en officiell målsättning att 20–40 procent av markanvisningarna ska gå till byggemenskaper. Hamburgs målsättning är 20 procent samt en kommunal förvaltning och ett regionalt regelverk riktat särskilt till byggemenskaper. **Källa:** Föreningen för byggemenskaper.

björn tycker om varandra som personer, även om de inte är ett par längre. – Vi är familj för varandra. Skulle det komma in en ny partner som inte är bekväm med det här upplägget så får man ta det då. Men det var aldrig en anledning till att inte fullfölja projektet, säger hon.

Tina Harr
tina@svd.se

Bor du också på ett annorlunda sätt?

Hur ser lösningen ut? Hur gick processen till? Mejla gärna till oss på idag@svd.se och berätta om dina erfarenheter.